

^[א] וידיס פֿ'ד מ"ו], ^[ב] וינקלד דן], ^[ג] ג' ע"י תוס' פסחוס זו. ד"ה אלף], ^[ד] ועי' גמרי"מ שהלריך בתירוטס של התוס' ובספר פ"י, ^[ה] גנפ"א: דשור], ^[ו] גנפ"א: וממוק], ^[ז] ונמשוס צור ואש נמי לריך למחוק כל"ל ע"י מהר"ם,

גליון הש"ס

תוס' ד"ח בשחזיק ב' אלא במאריך. דלקמן דף ט ע"ב ועי' לקמן דף יג ע"ב תוס' ד"ה כשהזיק: שם ד"ה ברא ב' ולא בפספז משום קל"ב. עי' לקמן דף י ע"א בשני ד"ה משא"כ נאס: בא"ד ראי לאו קרא דעליו. עי' בספר יראים לנא"ס ס' ח:

רבינו הנגאל

שן אין כונתה להזיק אלא לאכל לתנאחא, קרן כותה להזיק ואין לה הנאה. ואתא למילף מעבד ואמה דפטרי מריהו. ודחי לה רב אשי. אטו עבד ואמה לאו טעמי רבה אית בה במתניתין א) בסוף מסכת ידים תאמרו בעבדו ואמרו שיש בהן דעת שאם יקניטנו ילך וידליק גדישו שלחבירו ונמצא מחביבו בכל יום. ולא עמד זה התורין ונדחה. ותריך רבא הכי תנא שור לרגלו ומבעה לטנו כו'. וקרן מאי שירה. מאי טעמי שן ורגל מועדין מתחילת הן ותני להו ברישא. קרן דהוא תם ולכי מייעד הוי ליה מועד תנא ליה בספא, כשהזיק חב המזיק לאיתויי קרן. ושמואל מאי טעמי לא אמ' כרב, אמ' לך אדם קתני ליה בספא דמתני', והאדם. ואמאי לא תנא ליה ברישא, דבנוקי ממונו קמייר, ונוקי גופו לא קמייר. ויש אומ' הלכה כשמואל. ורב אמ' לך אדם האי דקתני ליה בספא למיחשביה בהדי מועדין הוא דאתא. מאי לא ראי לא ראי, הכי קאמי' לא ראי השור שמשלם את הכופר כו' הצד השוה שבהן שדרכן להזיק. שור דרכו להזיק במועד. אדם דרכו להזיק בישן. ושמירתן עליון, אדם שמירת גופו עליו הוה, ופרקי' כו' אבהו דאמי' לתנא תני אדם שמירת גופו עליו.

^[א] עי' תוס' ד"ה מדי דהוא.

ולא ראי השן שאין כוונתו כו'. דאי כתב רחמנא שן לא אחי קרן מיניה ולהכי פריך ולאו ק"ו הוא כל שכן דמשום האי טעמא נפיק קרן משן. וה"ה נמי דקא פריך אטעמא קמא דאי כתב קרן הוה נפקא שן מיניה בק"ו ומה קרן שאין הנאה להזיקה חייב כו'. והאי ליכא לתרוי' דהכי מיפרשא מילתא

דרב יהודה לא ראי הקרן שאין הנאה כו' ואי כתב שן לא אחיא קרן מיניה ולא ראי השן שאין כוונתו להזיק כו' ואי כתב קרן לא אחיא שן מיניה ולא תיקשי מידי האי לאו מילתא היא שאין זה לשון הש"ס אלא ההוא דצעי' למיגמר חצריה מיניה נקיט ברישא דקתני מתני' לא זה וזה שיש בהן רוח חיים כהרי האש שאין צו רוח חיים ואי כתב הני תרתי לא אחי אש מתרוייהו אלמא כל היכא דקתני לא ראי זה כראי זה ההוא דצעי' אגמורי חצריה מיניה נקיט ברישא דקקתני מתני' וה"ק לא ראי זה כראי זה אין דין הכתוב צוה ראו לנהוג צוה: אייטעניך. למיכתב קרן: אפ"ה פטורין. כדאמרינן בפ' החובל (לקמן דף פו.) העבד והאשה פגיעתן רעה החובל בהן חייב וסן שחבלו בנאחרים פטורין: לאו **טעמא רבה אים צהו**. דאי מיחייבת ליה כל שעה שיכעיסנו רבו ילך וידליק גדישו של חבירו כדי לחייב את רבו: אלא **פריך ואימא הכי**. לא ראי השור כראי המצעה דקתני במתני' ה"ק לא ראי הקרן שכוונתו להזיק כהרי השן שאין כוונתו להזיק אלא להנאמה ממכונת הלכך אי כתב קרן לא הוה נפיק שן מיניה: ולא הכי **השן שיש הנאה להזיקה כהרי הקרן כו'.** ואי כתב שן לא אחיא קרן מיניה: ורגל **מאי**. עביד ליה תנא דמתני' דלא **תני: שייריה**. בתמיה: וה"ק. הך דקתני מתני' לא הכי השור כהרי המצעה ה"ק כו': רגל הזיקה מנזי הלכך לא אחיא שן מיניה: רגל וצור שן ואש מועדין מתחילתן לשלם נזק שלם דלא פליג רחמנא צין תם למועד אלא בנגיחה: **שור המזיק ברשות הניזק**. שנכנס לרשות הניזק ונגח שם את שורו ואע"ג דתם הוא משלם נזק שלם. וסתמא כר"ט דאמר לקמן (דף טו:) משונה קרן ברשות הניזק נזק שלם משלם: **בנוקי ממונו**. בנוקין שממונו מזיק מיירי רישא: **בנוקי גופו**. שהוא עצמו מזיק לא

מיירי: הא קתני אדם. בספא ולמה ליה למיתני ברישא: **למיחשביה כהדי מועדין הוא דאסא**. דקתני חמשה תמין וחמשה מועדין וקחשיב להו ואולי: **ומאי לא הכי**. דקתני במתני' לא הכי השור כהרי המצעה לרב דאמר מצעה זה אדם: שור מועד שנגח אדם ומת משלם כופר הלכך אי כתב שור לא אחיא אדם מיניה דאדם שהרג את חבירו צמוד נהרג בשוגג גולה ואינו משלם כופר: אדם החובל בחבירו חייב בארבעה דברים זכר ריפוי שבת וצושת אכל נזק לא קא חשיב דשור נמי נזק משלם אכל בהנך ארבעה דברים אינו חייב כדמסיק בשילהי כילד מועדת (לקמן כו.) דאמר' כי יתן איש מוס צעמיתו איש צעמיתו ולא שור צעמיתו: וקא פריך **הא השוה כו'.** לרב דאמר תנא שור וכל מיילי דשור היכי מני' למיתני בקרן דרכו להזיק. ולשמואל ליכא למיפריך דרגל ודאי דרכו לילך ולהזיק: **דייף ופשיט**. את רגליו: **אורחיה הוא**. לשכר כלים שבצד מרגלותיו: וקא פריך מאי האי דקתני **ושמירתן עליו**. לשון זה אינו שייך אלא בנוקי ממונו: ה"נ

ארבעה אבות פרק ראשון בבא קמא

ד.

ביירי דהוה אעבד ואמה. ולא כפירוש רש"י שפירש משום דתנן בהחובל (לקמן דף פו.) עבד ואשה פגיעתן כו' דא"כ ה"ל למינקט עבד ואשה אלא מפרש ר"ת דנקט עבד ואמה משום דקאי אמתני' דסוף מסכת ידים וטעמא משום שמה יקניטנו רבו דבסמוך מפורש התם: **לאו אע"ג דכוונתו**

להזיק **אפ"ה פטורין**. וא"ת עבד ואמה גופיה ילף מק"ו דשן להתחייב כיון דאחתי לא ידע טעמא דשמה יקניטנו רבו וע"ק כיון דידע רישא דמתניתין דמסכת ידים (פ"ד מ"ו) מדנקט עבד ואמה ולא נקט עבד ואשה א"כ א) מסתמא ידע ספא וע"ק דעבד ואמה כשאין כוונתן להזיק נמי פטירי וא"כ מאי מייתי וי"ל דשפיר הוה ידע המקשה טעמא דשמה יקניטנו רבו ואפ"ה פריך כיון דעבד ואמה פטורין ואפילו צאין כוונתן להזיק ואע"ג דלא שייך טעמא דשמה יקניטנו רבו דלטוס הוא ה) דפעמים דנתכוונו ויאמרו לא נתכוונו לכך פטירי בכל ענין נמצא שכוונתן גורם הפטור ה"נ קרן שכונתו להזיק יש לנו לפוטרו ורב אשי פ"י דאפילו צאין כוונתו להזיק איכא טעמא רבה: **בשהזיק חב המזיק כו'.** לא היינו כשהזיק קמא א) אלא מאידך כשהזיק מרבה לה: **למהשבייה בהדי מועדין כו'.** ושמואל ס"ל דלא ה"ל לאשמועינן בספא כיון דלא אשמעין שום חידוש טפי מצרישא אצל שן ורגל אע"ג דתנא ליה ברישא תנא ליה בספא גבי מועדין משום חידוש דמפרש השן מועדת לאכול את הראוי לה והרגל מועדת לשכר דרך הילוכה וקנן נמי תנא ואע"ג דתנא ברישא כשהזיק חב המזיק לאתויי קרן מ"מ תנא ליה בספא משום דתני ליה גבי חמשה תמים מש"ה תנא ליה נמי כהדי מועדין וא"ת אמאי לא חשיב אש וצור גבי מועדים וי"ל דלא חשיב אלא בעלי חיים אצל צור ואש קך לי פעם ראשונה כמו פעם ג' וד':

בראי אדם שאין משלם את הכופר. הקשה ריב"א מאי חומרא היא זו האי דאין משלם את הכופר משום דקים ליה דברכה מיניה ומיזך דשוגג נמי פטור מדתנא דבי חזקיה ואור"י דלאו פרכא היא כלל דלא מפטר משום קיס

ליה דברכה מיניה וכאן נמי אין שייך להזכיר תנא דבי חזקיה דלקמן בפ"ב (דף כו.) משמע א) דאי לאו קרא דעליו ולא על האדם הוה ילפינן אדם משור שיחייב מזיד מיתה וכופר ומעליו פטרי ליה אפילו שוגג דומיא דשוס) דאין מזיד לשור ותנא דבי חזקיה דפוסר אפילו שוגג היינו ממון שהזיק בשעת חיוב מיתה ולאפוקי ממאן דדרש בפ' אלו נעורות (כתובות דף לה. ושם) הא אם יהיה אסון לא יענש דדוקא דין אסון אחא חזקיה ואשמועינן לאו דוקא דין אסון לא יענש אלא אפי' שוגג לא יענש: **כיון דבייף ופשיט אורחיה הוא**. צירושלמי יש דישן לא מחייב אלא כשהשכיב עצמו אצל הכלים אצל אס יסן והציאו כלים אצלו ושצרן פטור דהם גרמו לו וכן אם היה ישן והלך חבירו לישן אצלו והזיקו זה את זה הראשון פטור והאחרון חייב: **ולטעמיך**. פירוש אפילו תימא מצעה זה השן: **אדם שמירת גופו עליי**. מכאן משמע דלא גרסינן במתני' וממונא^[א] מדלא פריך נמי הכי אדם ממונו הוא א) ומש"ה אין לריך למחוק כדפירשתי לעיל (ג.) ד"ה וממוקן: ואימא

עין משפט
גר מצוה

לג א מ"י פ"א מהל' גניבה הלכה ט סמג עשן קנה טור ש"ע ח"מ ס"י שמת סעף ד:
לד ב מ"י שם הלכה ט: